

ולא היה אדם אחד מבין הבייתוסים שהיה משיבו, חוץ מזקן אחד, שהיה מפטפט כנגדו, ואמר:

משה רבינו אוהב ישראל היה, ויודע שעצרת יום אחד בלבד הוא, שלא כשאר הרגלים שהם שבעה ימים, לפיכך עמד משה ותיקנה לעצרת אחר השבת, כדי שיהיו ישראל מתענגין שני ימים זה אחר זה.

קרא עליו רבי יוחנן על אותו זקן מקרא זה [דברים א ב]: " [מהלך] אחד עשר יום [בלבד] מחורב [שם קיבלו את התורה] דרך הר שער, עד קדש ברנע [הסמוכה לארץ ישראל]" –

סו-ב ואם כדבריך, שמשה רבינו אוהב ישראל היה, למה איחרן משה לישראל במדבר ארבעים שנה?!

כלומר, הרי אם היה מוליך אותם דרך הר שער, היו הולכים באחד עשר יום בלבד, ואם היה אוהבן למה עשה שילכו אותה בארבעים שנה. (1)

אמר לו אותו זקן לרבי יוחנן: רבי! בכך אתה פוטרני?! וכי זו היא כל ראייתך?!

אמר לו רבי יוחנן לאותו זקן: שוטה! אני פוטרך ודוחה אותך בקש משום שאין לך כל ראייה לדבריך, ולא תהא תורה שלמה שלנו, שיש לנו ראייה לדברינו, כשיחה בטילה שלכם שאין בה ממש, ולכן איני צריך להוכיח את דברי, ודחיתי אותך בקש.

נאמר בתורה לגבי ספירת העומר [ויקרא כג ט]:

"וספרתם לכם ממחרת השבת, מיום הביאכם את עומר התנופה, שבע שבתות תמימות תהיינה.

עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום, והקרבתם מנחה חדשה לה". (2)

כתוב אחד אומר "תספרו חמשים יום" ולא הזכיר שבועות, ומשמע שהספירה מתחלת באמצע השבוע, והיא ספירה של ימים, ואין זו ספירה של שבועות, שאין שבוע אלא משבת לשבת.

לארץ, ובשכיל שקלקלתם [במרגלים], הסב אתכם דרך הר שער ארבעים שנה. וזה הוא שאמר לו רבי יוחנן: אם משה אוהב ישראל היה, למה איחרן ארבעים שנה, ולא הצליחו ללכת כמו שעשו באותן שלשה ימים.

וכתב עוד רש"י: דיחוי בעלמא קאמר ליה, משום שהיה אומר דברי הבל.

2. כתב המלבי"ם על הפסוק "וספרתם לכם ממחרת השבת": שם "שבת" אינו מציינ יום השביעי לבר, רק השביתה וההפסק ממלאכה, וגם יום טוב מקרי "שבתון" על שם הפסק ממלאכה. ואין הבדל בין "שבת" ובין "שבתון",

אומרים: יחיד הוא זה שמתנדב את התמיד, בכל יום היו הצדוקים משחרים איזה כהן שוטה במעות, שיקריב פעם אחת תמיד משל יחיד שלהם, ולא היו יכולים להישמר כל כך מהם, עד שנצחום.

1. נתבאר על פי רש"י. ובתוספות פירשו על פי מה שפירש רש"י בחומש, שכך אמר משה לישראל: ראו מה שגרמתם, אין לכם דרך קצרה מחורב לקדש ברנע כדרך הר שער, ואף הוא מהלך אחד עשר יום, ואתם הלכתם אותו בשלשה ימים, וכל כך היתה שכינה מתלבטת בשבילכם למהר ביאתכם

שבת, שהספירה מתחלת ומסתיימת באמצע השבוע, והיא ספירה של ימים –

הרי למדנו שאין הספירה קבועה ממחרת שבת בראשית, אלא ממחרת יום טוב הראשון של פסח, ואם כן, אין חג העצרת שבסוף הספירה קבוע למחרת שבת בראשית.

ומציינת הגמרא סימן לראיותיהם של התנאים בברייתא הראשונה השנויה במגילת תענית, המובאת להלן:

[של רבי אליעזר "סופר".

רבי יהושע "מונה".

ומנגד, כתוב אחד אומר "שבע שבתות [שבועות] תמימות תהיינה", הרי משמע שהספירה מתחילה בתחילת השבוע, והיא ספירה של שבועות שלמים, משבת לשבת.

הא כיצד יתקיימו שני המקראות האלו? (3)

כאן, הכתוב "שבע שבתות תמימות תהיינה" הוא ביום טוב ראשון של פסח שחל להיות בשבת, והספירה המתחלת למחרתו היא אכן ספירה של שבועות המתחילה בתחילת השבוע הראשון ומסתיימת בסוף השבוע השביעי.

כאן, הכתוב "תספרו חמשים יום" הוא ביום טוב ראשון של פסח שחל להיות באמצע

החג שהוא מועד האביב. ומה שאמר "שבע שבתות", בא שם "שבת" נרדף עם שם "שבוע", ורצה לומר: "שבע שבועות", כמו שאמר במקום אחר "שבעה שבועות תספור לך", ושם "שבוע" כולל כל חשבון של שבעה ימים מכל יום שיתחיל, כמו "מלא שבוע זאת", "ויטמאה שבועיים", כן מה שאמר "שבע שבתות" היינו שבועות, שבכל שבוע יש שבת בתוכה; ומה שאמר "עד ממחרת השבת השביעית", היינו השבוע השביעית, וכתרגומו; ומצאנו "שבת" על השבוע: "באי השבת ויוצאי השבת", וכל שבתות שבתורה חסרין, וזה מלא, ואו להכיר שפירושו "שבועות". ויען שהמכחישים חלקו על החכמים, ופירשו "ממחרת שבת בראשית", ו"עד ממחרת השבת השביעית" – שבת ממש, לכן באו חכמים לברר ראיות נגד דעתם.

3. לקמן טו א פרך רבא ראייה זו, ומשום שיש לומר, ללמד בא הכתוב "מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי".

רק שדרך הלשון להבדיל בין הדברים על ידי שמות מיוחדים, יציין המועדים בשם "חג" או "מועד", או בשמם הפרטי "פסח" "עצרת" "סוכות", וכדומה, רק פה לא יכול לציין המועד בשום שם מובדל, שאם יאמר "ממחרת החג" או "ממחרת המועד", יובן על כלות המועד, כי כל שבעת ימי החג ייקראו בשם "חג ומועד", ואם יאמר "ממחרת הפסח" יהיה יום ט"ו, שממחרת הפסח האמור בתנ"ך הוא מחרת שחיטת הפסח, ועל כן הוכרח לציינו בשם "מחרת השבת", ומוסב על מה שאמר תחילה שביום הראשון מקרא קודש; ורצה לומר: כי נצטוו שזמן פסח יתכוין עם זמן האביב, ואם כן, אחר שדרך להחל לקצור עם האביב, זמן הקצירה הוא ביום ראשון של פסח, רק שיום ההוא יום השבת וביטול ממלאכה, וממחרת השבת שאז, "וקצרתם, והבאתם את עומר, והניף"; ופירושו "ממחרת השבת" יניפנו הכהן, שאז זמנו, ומיום ההוא יחל לספור, ואין שום סברה להמתין עד מחרת שבת בראשית או שבת השני שהוא שביעי של פסח, דהא כבר הגיע זמן הקצירה בתחילת

רבי ישמעאל "מעמר".

רבי יהודה "למטה". סימן

"רבי אליעזר סופר" —

מה חודש, פמוך לביאתו [לביאת חשבון] ניכר יום קבוע לראש חודש, שבו יתחיל חשבון ימי החודש, כי החל מהיום העשרים ותשע [ועוד שנים עשר שעות ועוד תשצ"ג חלקים] שלאחר מולד הלבנה של החודש הקודם, ניכר וידוע שמתחיל החשבון של החודש הבא —

אף עצרת פמוך לביאתו ניכרת, כך חשבון העצרת [היינו תחילת הספירה] ניכר וקבוע שהוא מתחיל ביום קבוע, דהיינו בששה עשר בניסן. ואם כדברי הבייתוסים שעצרת למחרת שבת בראשית היא, הרי שתחילת חשבונה אינה ניכר, כי פעמים שהחשבון מתחיל בטז ופעמים ביום אחר.

רבי ישמעאל מעמר: רבי ישמעאל אומר ראה אחרת: אמרה תורה: הבא עומר בפסח ושתי הלחם בעצרת, וילמדו זה מזה: מה להלן, זמן הבאת שתי הלחם הוא רגל, ותחילת רגל. אף כאן, זמן הבאת העומר, רגל הוא, ותחילת רגל —

ואם כדברי הבייתוסים, פעמים שאין העומר בא ברגל כלל, וכגון שהיה יום ראשון של פסח ביום ראשון, או שאינו בתחילת רגל, וכגון שחל יום טוב הראשון של פסח בשאר ימות השבוע.

רבי אליעזר אומר: אינו צריך לראיה זו, אלא הרי הוא אומר "תספר לך", ספירה תלויה בבית דין, היינו ביום טוב הראשון של פסח שזמן קביעותו תלוי בבית דין, וצריך אדם לישאל לבית דין אימתי חל יום טוב ראשון של פסח כדי שיתחיל לספור —

יצאה שבת בראשית, שספירתה בכל אדם, כלומר, אין אתה יכול לומר שהספירה מתחלת למחרת שבת בראשית, שאם כן אין צריך אדם לישאל לבית דין אימתי מתחילה הספירה, אלא ממתין עד שבת שבתוך הפסח, ומתחיל לספור ממחרתו.⁽⁴⁾

רבי יהושע מונה: רבי יהושע אומר ראה אחרת:

אמרה תורה "מנה עשרים ותשעה ימים וקדש חודש" שנאמר [במדבר יא כ]: "עד חודש ימים"⁽⁵⁾ ואמרה תורה "מנה ימים וקדש עצרת"; וילמדו זה מזה:

4. [לכאורה צריך ביאור, שהרי אף אם הספירה מתחלת למחרת השבת, מכל מקום הרי אינה מתחילה אלא למחרת שבת שבתוך הפסח, וצריך אדם לישאל לבית דין האם שבת זו בתוך הפסח היא?! וצריך לומר, הניחא אם הספירה מתחילה לעולם למחרת יום טוב הראשון, הרי שלעולם צריך לישאל; אבל אם הספירה מתחילה למחרת השבת, רוב פעמים אין צריך לישאל, שהרי אין

5. רש"י; והוא על פי המבואר במגילה ה א: מנין שאין מחשבין שעות לחדשים, שנאמר "עד חודש ימים", ימים אתה מחשב לחדשים, ואי אתה מחשב שעות לחדשים; וראה בתוספות

תנו רבנן: נאמר בתורה "וספרתם לכם", הרי למדנו: שתהא ספירה לכל אחד ואחד, כל אחד ואחד חייב לספור. (7)

"וספרתם לכם ממחרת השבת", היינו: ממחרת יום טוב הראשון של פסח.

או אינו אלא למחרת שבת בראשית, שלאחר יום טוב ראשון של פסח?

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: הרי הוא אומר "תספרו המשיים יום" – כל ספירות שאתה סופר, לא יהו אלא אותם המשיים יום קבועים. דהיינו שזמן תחילת הספירה מתחיל לעולם באותו יום בחודש, ואותם

רבי יהודה למטה: רבי יהודה בן בתירא אומר ראייה אחרת: נאמר "שבת" למטה [בערב עצרת: "עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום, והקרבתם מנחה חדשה לה"], ונאמר "שבת" למעלה ["וספרתם לכם ממחרת השבת"]; וילמדו זה מזה:

מה "שבת" האמורה לחלן [בערב עצרת]: רגל, ותחילת רגל סמוך לה, שהרי ממחרת אותה שבת חל יום טוב של עצרת.

אף "שבת" האמורה כאן [בערב תחילת הספירה], רגל ותחילת רגל סמוך לה, היינו יום השני של פסח סמוך לאותה שבת. (6)

כמו בשמיטין ויובלות דכתיב שם "וספרת לך" אלא קאי אציבור, אבל באמת אם שמע מחבירו שספר והתכוין לצאת, וגם חבירו כיון להוציא, יצא כמו בכל מקום, דקיימא לן "שומע כעונה".

ובביאור הלכה כתב שם, דנראה לו שמחלוקת זו של האחרונים מחלוקת ראשונים היא, דמרש"י לפי מה שפירשו הרשב"א, משמע באמת שאין יכול האחד להוציא את חבירו בספירה. ולעומת זה מלשון הקדמון הרי"ץ גיאות, משמע, שאחד יכול להוציא את חבירו בזה, דזה לשונו שם בהלכות ספירה: ואנו, כך קבלנו מרבתינו אסמכתא לספירת העומר בעמידה, מדכתיב "מהחל חרמש בקמה תחל לספור", שאין תלמוד לומר "בקמה", ללמדך שבקומה ובעמידה; ובמוצאי שבת שאומרים לאחר תפילת ערבית "ויהי נועם" וקדושה דסידרא כשהן יושבין, נהגו ראשונים לברך ש"ץ מעומד, וכל הקהל עונין אמן בכוונה, שלא להטריח הצבור לחזור ולעמוד; וכן כתב בעל "אורחות חיים" בשם רב האי גאון. ומשמע מזה דיוצאין בספירתו, דאם כוונתם הוא שאין יוצאין רק בברכה גרידא, אם כן על כל פנים צריכין

ד"ה מה חדש שתמהו על פירושו של רש"י.

6. נתבאר על פי נוסח אחר ברש"י שנדפס על הגליון.

7. כתב רש"י: לכל אחד, שכל אחד חייב לספור; ובחידושים המיוחסים לרשב"א ביאר, שאם כוונת התורה לציבור לבד ולא לכל יחיד ויחיד, היה לו לומר "וספרתם" לבד, ולשתוק, ומדקאמר "לכם" משמע, דבא לומר לכל אחד ואחד.

ולשון השולחן ערוך [תפט א]: ומצוה על כל אחד לספור לעצמו. וכתב שם במשנה ברורה: דכתיב "וספרתם לכם", משמע, שהמצוה חל על כל יחיד ויחיד; והנה משמע מזה, דבספירה אינו כמו בשאר מצוות התלויות באמירה כקידוש והבדלה וכיוצא בזה, שאם שמע לחבירו ונתכוין לצאת דיוצא בזה משום ד"שומע כעונה", והכא גילתה תורה דלא יצא, כל כמה דלא ספר בעצמו.

אבל יש מהאחרונים שכתבו, דכוונת התורה הוא רק, דלא נימא דמצוה זו אבית דין לבד קאי,

ימים שאתה מונה בשנה זו אתה מונה לשנה האחרת.

ואם תאמר ממחרת שבת בראשית שלאחר יום טוב הראשון של פסח מתחילה הספירה

—

הרי פעמים שאתה מוצא ביחס לתחילת זמן הספירה של השנה שעברה חמשים ואחד יום, כלומר, אם בשנה ראשונה חל יום טוב בשבת, והחילות למנות למחרתו, ואילו בשנה הבאה חל יום טוב הראשון בערב שבת, והחילות למנות למחרת שבת בראשית, הרי שאיחרת יום אחד לתחילת הספירה לעומת השנה הקודמת, וכאילו ספרת חמשים ואחד יום.

ופעמים שאתה מוצא חמשים ושנים יום של ספירה מהיום שהחילות לספור בשנה הקודמת, והיינו: אם חל יום טוב ביום חמישי —

ופעמים שאתה מוצא חמשים ושלשה, אם חל יום טוב ביום רביעי; ופעמים חמשים וארבעה אם חל ביום שלישי; ופעמים חמשים וחמשה כשחל ביום שני; וחמשים וששה אם חל יום טוב הראשון של פסח ביום שני.

רבי יהודה בן בתירא⁽⁸⁾ אומר: אינו צריך

לראיה זו, אלא הרי הוא אומר: "תספר לך", א-10 ספירה תלויה בכית דין, יצתה שבת בראשית שספירתה בכל אדם, וכמבואר לעיל בשם רבי אליעזר.

רבי יוסי אומר: זה שאמר הכתוב "ממחרת השבת", היינו ממחרת יום טוב הראשון של פסח —

אתה אומר ממחרת יום טוב, או אינו אלא ממחרת שבת בראשית שלאחר יום טוב הראשון של פסח; אמרת:

וכי נאמר "ממחרת השבת שבתוך הפסח", והלא לא נאמר אלא "ממחרת השבת" סתם, וכל⁽¹⁾ השנה כולה מלאה שבתות, ואם כן לך צא וברוק לאיזו שבת נתכוונה תורה! ?

כלומר, לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש, והניחא אם הכוונה למחרת יום טוב, הרי פירש לך הכתוב מתי תספור, אבל אם נתכוין הכתוב למחרת שבת בראשית, הרי לא פירש לך לאיזו שבת כוונת הכתוב.

ועוד ראייה:⁽²⁾ נאמרה "שבת" למטה [עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה"], ונאמרה שבת למעלה [וספרתם לכם ממחרת השבת], יבואו וילמדו זה מזה:

לעמוד בשביל הספירה, שהיא צריכה להיות מעומד.

8. בתוספות הביאו בשם רבינו גרשום, שהיה גורס כאן "רבי יהודה" סתם, כי רבי יהודה בן בתירא למד כן ממקום אחר בברייתא דמגילת

תענית שהובאה לעיל.

1. כן היא הגירסא ברש"י.

2. בהמשך הענין מתבאר, שהיתה לו לרבי יוסי פירכא על ראייתו הראשונה, ולכן הוצרך לראיה נוספת.